

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

ПЕТРЕНКО ЮЛІЯ ІВАНІВНА

УДК 378.091 : [615.825 : 005.326.2] : 796.071.4 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ КІНЕЗІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківській державній академії фізичної культури (м. Харків) Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат фізико-математичних наук, професор
Ашанін Володимир Семенович,
Харківська державна академія фізичної культури,
завідувач кафедри інформатики та біомеханіки
(м. Харків)

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Приходько Володимир Васильович,
Придніпровська державна академія
фізичної культури і спорту,
завідувач кафедри теорії та методики
спортивної підготовки (м. Дніпро);

кандидат педагогічних наук
Печко Олександр Миколайович,
Чернігівський національний
технологічний університет,
доцент кафедри фізичної реабілітації (м. Чернігів)

Захист відбудеться 12 червня 2019 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 11 травня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Утвердження орієнтації пріоритетів сучасного українського суспільства на здоровий спосіб життя, поширення інноваційних видів рухової активності, розвиток спорту та рухової реабілітації, активна розробка «людино-машинних» систем, функціонування яких передбачає використання знань про механіку людських рухів, розвиток військової справи і запит на пристрої, які дублюють техніку рухів для поповнення втрачених функцій, збільшення сили м'язів та інше актуалізують соціальний запит на професійну підготовку таких фахівців, які б забезпечили раціональне використання людиною рухових можливостей на основі знань про механіку рухів людини, умінь аналізувати рухи та обирати з них раціональні для конкретного виду рухової активності, навичок професійної рухової дидактики, що у контексті професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту (ФКіС) інтегрується у кінезіологічну компетентність.

Значущість формування кінезіологічної компетентності обумовлюється рекомендаційними напрацюваннями таких дисциплін, як біохімія спорту, фізіологія фізичних вправ, біомеханіка фізичного виховання і спорту, психологія спорту, які у комплексі здійснюють потужний вплив на майбутнього фахівця ФКіС і дозволяють підвищити ефективність як його рухової діяльності, так і управління нею.

Нормативну основу дослідження становлять концептуальні положення: Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.); Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 р.); Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.); Постанови Кабінету міністрів «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року» (2017 р.); Закону України «Про освіту» (2017 р.); Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.) та ін.

Методологічною основою дослідження є сукупність способів наукового пізнання, загальнонаукових і спеціальних методів проведення наукових досліджень. Теоретичною основою дисертації послуговували фундаментальні положення теорії систем та розвитку освітніх систем, концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутнього фахівця, психолого-педагогічні закономірності організації освітнього процесу, теоретичні засади професійної підготовки фахівця.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що упродовж останнього десятиліття дослідники надають значної уваги проблемі професійної освіти у сфері фізичної культури і спорту, зокрема, розкрито: концептуальні основи професійної підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту (В.А. Магін, В.В. Приходько, О.А. Томенко, С.А. Хазова та ін.); теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (О.Ю. Ажиппо, П.Б. Джуринський, О.М. Печко та ін.); теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та фахівців зі здоров'я людини (Н.О. Белікова, Ю.О. Лянной та ін.); концептуальні засади професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів (Є.О. Павлюк,

А.В. Сватсьєв та ін.). Науковий інтерес для нашого дослідження становлять роботи А.А. Гладішева, Н.В. Гущиної, Р.В. Клопова, В.О. Пономарьова, Д.В. Пятницької, О.Г. Сайкіної та ін. щодо методичних аспектів підготовки фахівців різних спеціалізацій для сфери фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти.

Водночас ґрунтовний аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки у закладах вищої освіти не була предметом широкого кола досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців.

Актуальність означеної проблеми обумовлена *суперечностями*, що виникають між:

- зростаючим попитом українського суспільства на інноваційну рухову активність та недостатньою зорієнтованістю професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту на кінезіологічні знання, що є основою її збалансованого здійснення;

- розвитком науки кінезіології у світі, її впливом на поліпшення якості виконання фізичних рухів та недостатнім рівнем використання кінезіологічних умінь майбутніми фахівцями ФКіС у професійній діяльності;

- потребами модернізації професійної підготовки фахівців ФКіС на компетентнісних засадах та відсутністю ефективних моделей формування у них кінезіологічної компетентності, відсутністю відповідного навчально-методичного забезпечення, у т.ч. комп'ютерно орієнтованого.

Соціальна значущість проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, її недостатня теоретична й практична розробленість, виявлені суперечності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Проблема дослідження пов'язана з тематичним планом науково-дослідної роботи кафедри інформатики і біомеханіки Харківської державної академії фізичної культури в межах теми «Науково-методичні основи використання інформаційних технологій при підготовці фахівців галузі фізичної культури і спорту» (номер державної реєстрації 0111U003130, 2017 р.), під час виконання якої розроблено спеціалізоване програмне забезпечення для формування кінезіологічної компетентності, а також з науково-дослідною роботою кафедри теорії і методики фізичної культури Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка в межах теми «Теоретичні та методичні основи фізкультурної освіти різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U000900, 2016-2020 рр.), де автором визначено шляхи формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Харківської державної академії фізичної культури (протокол № 9 від 29.02.2016 р.).

Об'єктом дослідження є процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Предмет дослідження – модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1) виявити стан розробленості проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки в педагогічній теорії і практиці;

2) схарактеризувати поняттєвий апарат дослідження, описати структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, розробити критерії і показники для визначення рівнів її сформованості;

3) розробити і теоретично обґрунтувати модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки, а також розробити відповідне навчально-методичне забезпечення для формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту;

4) експериментально перевірити ефективність розробленої моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Для реалізації мети дослідження і вирішення поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні*: *аналіз та систематизація* наукових джерел з метою виявлення стану розробленості проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки, з метою узагальнення практичного досвіду формування кінезіологічної компетентності; *термінологічний аналіз* для визначення сутності і змісту ключових дефініцій дослідження; *інтегральний аналіз* для визначення компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості кінезіологічної компетентності; *педагогічне моделювання* з метою опису моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки;

– *емпіричні*: *анкетування* з метою узагальнення практичного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у вітчизняних закладах вищої освіти на компетентнісних засадах; *педагогічний експеримент* (констатувальний та формувальний) і *тестування* (дидактичне та психодіагностичне) для визначення рівнів сформованості кінезіологічної компетентності та експериментальної перевірки ефективності розробленої моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки;

– *статистичні*: методи описової статистики, методи порівняння номінальних даних (критерій однорідності χ^2 Пірсона) з метою опрацювання результатів педагогічного експерименту та визначення достовірності отриманих результатів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження є у тому, що:

– *вперше* розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки, яка ґрунтується на комплексі методологічних підходів (професіографічного, аксіологічного, системного, праксеологічного, особистісного, інтегративного, компетентнісного) та сукупності загальнодидактичних і специфічних принципів (принципи кінезіології (функціонального аналізу рухових дій, структурності побудови системи рухів, цілісності дії, свідомої цілеспрямованості системи рухів) та принципи врахування основ кінезіології у процесі професійної діяльності фахівців з фізичної культури і спорту (кінезіологічної спрямованості, циклічності та безперервності, ефективності спортивної техніки та педагогічної майстерності, соціокультурної спрямованості, педагогічної доцільності застосування ІТ);

– *уточнено* змістові характеристики понять «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (складова професійної компетентності, інтегральна особистісна якість, яка формується у процесі професійної підготовки фахівця з ФКиС та поєднує ціннісні поведінкові установки, прагнення до фізичного розвитку і саморозвитку, спеціальні кінезіологічні знання, професійні кінезіологічні вміння, навички, здібності, які забезпечують якісне виконання професійних завдань і сприяють підтримці і зміцненню здоров'я людини), «формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (динамічний процес якісних і кількісних особистісних змін у майбутніх фахівців ФКиС, що відбуваються за умов їх мотивації на формування кінезіологічної компетентності як професійно пріоритетної у професійній діяльності та зорієнтований на опанування спеціальних кінезіологічних знань і вмінь);

– *описано* структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у єдності гносеологічного, праксеологічного та поведінкового компонентів; розроблено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів (реконструктивний, базовий, результативний) сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, який містить: комплекс діагностичних методик, критерії та показники (предметно-знансвий (обсяг кінезіологічних знань), техніко-операційний (обсяг кінезіологічних умінь; володіння методикою навчання руховим діям), особистісний (потреба у досягненнях; мотивація до рухових видів діяльності; волюва регуляція);

– *удосконалено* зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти, що спрямовані на формування кінезіологічної компетентності;

– подальшого розвитку набули наукові положення щодо застосування сучасних інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає в їх достатній готовності до впровадження у освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту для формування в них кінезіологічної компетентності. Зокрема, створено навчально-методичний комплекс з дисципліни «Біомеханіка», розроблено навчальний посібник «Теоретичні основи моделювання у біомеханіці», комп'ютерний практикум з дисципліни «Біомеханіка» та методичний сайт з дисципліни «Біомеханіка».

Матеріали дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками для подальшого вдосконалення теорії і практики вищої освіти, організації самостійної, індивідуальної роботи, при створенні навчальних посібників, методичних рекомендацій з професійно орієнтованих дисциплін, студентами у процесі підготовки науково-дослідних та кваліфікаційних робіт, наукових і творчих проєктів, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців ФКіС.

Основні положення та результати дослідження **упроваджено** у освітній процес Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту (акт впровадження від 15.02.2017 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1254/1 від 29.05.2018 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 165/03-9 від 08.06.2018 р.), Харківської державної академії фізичної культури (довідка № 14/174 від 25.06.2018 р.), Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-13/546 від 04.09.2018 р.), Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (довідка № 46 від 05.09.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наведені в дисертації результати отримані автором самостійно. У спільних публікаціях автором: складено зміст, підібрано матеріали згідно тем підрозділів та здійснено загальне редагування [1]; обґрунтовано методику оцінки реальної маси біокінематичних ланцюгів і центрів їх розподілу [2]; узагальнено і систематизовано актуальні літературні джерела щодо використання інформаційних засобів у процесі професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту [3; 14; 19]; обґрунтовано значущість використання системного підходу у процесі викладання дисципліни біомеханіка для майбутніх фахівців фізичної культури і спорту [4, 10]; розроблено інтерфейс комп'ютерної програми і методики оцінювання рівня точності та швидкості руху руки людини [7]; обґрунтовано методику експериментальної перевірки надійності розробленої комп'ютерної діагностики точності рухових дій [8; 16]; визначено сутність механізмів забезпечення найбільш ефективної техніки виконання змагальних вправ [9]; розроблено теоретичні відомості до змісту лабораторних робіт, здійснено загальне редагування [12]; розроблено хід практичних робіт та контрольні запитання [13]; визначено основні чинники складових координаційної діяльності, що

забезпечують побудову динамічного стереотипу [17]; визначено рівень теоретичних знань, швидкісно-силової і технічної підготовленості студентів технічних і гуманітарних спеціальностей, які займаються міні-футболом [18].

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено й обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема, *міжнародних*: «Олимпийский спорт и спорт для всех» (Київ, 2010 р.); «Образование и наука XXI века» (Софія, Болгарія, 2012 р.); «Современные направления развития информационно-коммуникационных технологий и средств управления» (Баку, Азербайджан, 2014 р.); «Фізична культура, спорт та здоров'я: стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя незалежності України» (Харків, 2016 р.); *усеукраїнських*: «Інноваційні ІТ-технології в навчальному процесі» (Суми, 2016 р.); «Актуальні проблеми фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії: біомеханічні, психофізіологічні та метрологічні аспекти» (Київ, 2018 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри інформатики та біомеханіки Харківської державної академії фізичної культури, теорії і методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка та науково-методичних семінарах Наукової лабораторії «Використання ІТ в освіті» Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (2015-2018 рр.).

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 20 наукових і навчально-методичних працях (із них 5 – одноосібні): 1 навчальний посібник, 5 статей у фахових виданнях України, з яких 1 індексується наукометричною базою Scopus, 1 комп'ютерна програма, 4 матеріали апробаційного характеру та 9 праць, які додатково відбивають наукові результати дисертації.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (460 найменувань, із них 30 – іноземними мовами) та 9 додатків на 36 сторінках. Дисертація містить 20 таблиць та 23 рисунки.

Загальний обсяг дисертації становить 306 сторінок, із них основного тексту – 190 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, визначено завдання, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У *першому розділі* «**Кінезіологічна компетентність у системі професійних компетентностей фахівців фізичної культури і спорту**» представлено аналіз стану розробленості проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки в педагогічній теорії і практиці, схарактеризовано поняттєвий апарат дослідження, описано структуру кінезіологічної

компетентності, розроблено критерії, показники для визначення рівнів сформованості кінезіологічної компетентності.

Узагальнення і систематизація наукових джерел дозволили осмислити специфіку професійної підготовки майбутнього фахівця фізичної культури і спорту, яка ґрунтується на об'єктивних закономірностях формування рухових умінь і навичок, що сприяють розвитку фізичних якостей фахівця і якими опікується наука *кінезіологія* як наука про м'язові рухи (М. О. Бернштейн та ін.)

Аналіз змісту підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту показав, що знання про рухи людини як складної взаємодії елементів багатоланкової мобільної біосистеми та уміння їх правильно і максимально ефективно виконувати важливо сприймати як специфічну кінезіологічну складову професійної компетентності та сприяти її формуванню у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Водночас констатовано факт недостатнього обґрунтування у науковій літературі питань щодо визначення терміну «кінезіологічна компетентність». Також у ході теоретичного аналізу результатів дисертаційних досліджень встановлено, що завдання формування кінезіологічної компетентності у майбутніх фахівців ФКіС в закладах вищої освіти України дотепер не ставилося.

На основі аналізу дослідницьких позицій науковців встановлено, що кінезіологія оперує біологічними (анатомо-морфологічні, фізіологічні) та фізико-математичними поняттями (біофізика, механіка, математика, статистика), а тому:

до *спеціальних кінезіологічних знань* віднесено: біомеханічні характеристики рухового апарату людини та її рухової діяльності; біомеханічне обґрунтування та оцінку рухових якостей людини; біомеханічні особливості різних видів рухової активності людини у процесі фізичного виховання, реабілітації, рекреації та спортивної діяльності; індивідуальні та групові особливості будови рухового апарату та моторики людини; біомеханічне обґрунтування техніки і тактики різних видів рухової діяльності;

до *спеціальних кінезіологічних вмінь та навичок* віднесено: уміння аналізувати кінематичні та динамічні характеристики рухових дій за матеріалами об'єктивної реєстрації фізичних вправ; уміння кількісно оцінювати рівень розвитку основних рухових якостей; уміння моделювати біомеханічні характеристики індивідуальної раціональної техніки і тактики рухової активності; навички використання біомеханічних технологій для кількісного контролю, оцінки і навчання рухових дій.

За результатами термінологічного аналізу уточнено поняття *кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту*: це складова їх професійної компетентності, інтегральна особистісна якість, яка поєднує ціннісні поведінкові установки, прагнення до фізичного розвитку і саморозвитку, спеціальні кінезіологічні знання, професійні кінезіологічні вміння, навички, здібності, які забезпечують якісне виконання професійних завдань і сприяють підтримці і зміцненню здоров'я людини.

Систематизація й узагальнення наукових джерел дозволили трактувати поняття *формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту* як динамічний процес якісних і кількісних особистісних змін у майбутніх фахівців ФКіС, що відбуваються за умов їх мотивації на формування кінезіологічної компетентності як професійно пріоритетної у професійній діяльності та зорієнтований на опанування спеціальних кінезіологічних знань і вмінь. Результатом такого формування є цілісне особистісне утворення, яке забезпечує ефективне вирішення професійних завдань майбутніми фахівцями ФКіС.

На основі інтегрального аналізу наукових джерел кінезіологічну компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту визначено у єдності трьох компонентів: *гносеологічний* (сприйняття, осмислення і відображення кінезіологічних знань, а також біомеханічне моделювання рухової активності); *праксеологічний* (кінезіологічні уміння і досвід самостійного застосування різних засобів у навчальній і професійній діяльності, здатність конструювання педагогічного процесу навчання руховим діям та їх корекції); *поведінковий* (професійні мотиви, позиції, установки, цінності, прагнення досконалості професійної діяльності у формуванні рухових дій, професійно необхідні особистісні якості для педагогічної взаємодії, коректної оцінки процесу і результату своєї діяльності, власних професійних можливостей).

Критеріальну базу дослідження розроблено для *реконструктивного, базового, результативного* рівнів сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, які визначаються на основі таких показників: предметно-знаннявий критерій – показник: обсяг кінезіологічних знань, техніко-операційний критерій – показники: обсяг кінезіологічних умінь; володіння методикою навчання руховим діям; особистісний критерій – показники: мотивація до рухових видів діяльності, потреба у досягненнях, вольова регуляція.

Таким чином, у першому розділі подано вирішення першого і другого завдань дослідження.

У *другому розділі «Теоретико-методичні аспекти формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту»* надано теоретичне обґрунтування моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, а також розкрито методичні особливості її реалізації у процесі їх професійної підготовки.

На основі теоретичного методу педагогічного моделювання розроблено модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з ФКіС, яка включає взаємопов'язані структурні блоки: цільовий, теоретико-методологічний, змістово-процесуальний, оцінно-результативний (рис. 1). У цільовому блоці описано мету і завдання, у теоретико-методологічному блоці зафіксовано доцільність залучення *професіографічного* (передбачає з'ясування кінезіологічних складових діяльності фахівця з фізичної культури і спорту як основи для моделювання процесу формування кінезіологічної компетентності

Рис. 1. Модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки

під час його професійної підготовки), *аксіологічного* (зумовлює підпорядкування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту меті формування в них ціннісних орієнтацій та установок на розв'язування професійних завдань, зокрема розвитку рухових умінь і навичок та закономірностей їх формування), *системного* (дає змогу тлумачити формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки з позицій логіки синтезу, взаємозв'язків та інтеграції усіх її компонентів), *праксеологічного* (дає змогу розглядати формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки в аспекті активної діяльності), *особистісного* (зумовлює орієнтацію освітнього процесу на формування професійно важливих особистісних якостей майбутнього фахівця через врахування індивідуальних особливостей і потреб), *інтегративного* (враховує різноманіття закономірностей, на яких має ґрунтуватися процес професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту) та *компетентнісного* (забезпечує формування кінезіологічних знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання професійної діяльності з формування рухових дій) підходів.

Аналіз результатів наукових розвідок (А.М. Лапутін, О.С. Козубенко, Ю.В. Тупеев, Т.І. Туркот, В.М. Платонов) надав підстави використати *принципи кінезіології* (функціонального аналізу рухових дій, структурності побудови системи рухів, цілісності дії, свідомої цілеспрямованості системи рухів) та *принципи врахування основ кінезіології у процесі професійної діяльності фахівців з фізичної культури і спорту* (кінезіологічної спрямованості, циклічності та безперервності, ефективності спортивної техніки та педагогічної майстерності, соціокультурної спрямованості, педагогічної доцільності застосування ІТ).

Для ефективного формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту вдосконалено зміст, методи і засоби навчання та форми організації навчальної діяльності студентів, що враховано у змістово-процесуальному блоці. Особливий акцент було поставлено на використанні сучасних інформаційних технологій і впровадженні авторського програмного забезпечення. Зокрема, використано навчально-методичний інтернет-ресурс з дисципліни біомеханіка, створений за платформі WordPress (рис. 2) і який містить: навчально-методичну літературу, теми самостійних робіт, теми індивідуальних завдань, вимоги до оформлення індивідуальних завдань, приклад оформлення розрахунково-графічної роботи, контрольні роботи для студентів заочної форми навчання, екзаменаційні питання з дисципліни, приклади задач на спортивну тематику, рекомендовану літературу з дисципліни, статті з тематикою біомеханічних досліджень.

Комп'ютерний практикум з дисципліни «Біомеханіка» розроблено у середовищі Borland Delphi 7 (рис. 3), теоретичний блок якого включає навчальний матеріал з теоретичної підготовки, а практичний блок передбачає виконання розрахунково-графічних робіт, спрямованих на вимірювання

кінематичних характеристик рухових дій, знаходження центра мас аналітичним та графічним методами та ін.

Рис. 2. Вікно навчально-методичного Інтернет-ресурсу з біомеханіки

Рис. 3. Головне вікно комп'ютерного практикуму з біомеханіки

Оцінно-результативний блок коротко описує критерії і показники сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з ФКиС.

Таким чином, у другому розділі вирішено третє завдання дослідження.

У третьому розділі «Експериментальне впровадження моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки» представлено результати експериментальної перевірки ефективності розробленої моделі та подано якісний аналіз одержаних результатів.

До педагогічного експерименту, який тривав упродовж 2010-2018 років, було залучено 62 викладачі, контрольна група (КГ) становила 131 студент, експериментальна група (ЕГ) – 124 студенти.

На *констатувальному етапі* експерименту було виявлено стан розробленості проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки, визначено чинники, які негативно впливають на формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з ФКиС у процесі їх професійної підготовки: незначна кількість практичних занять з напрямів кінезіології (відзначають 51,88% опитаних), відсутність можливості застосувати знання та вміння з біомеханіки у ході вивчення інших практичних дисциплін (56,03%), відсутність спрямованості змісту професійної підготовки на формування кінезіологічних знань та умінь студентів (44,06% опитаних), незначна кількість теоретичних занять з напрямків кінезіології (71,26 %) та ін.

Формувальний етап передбачав низку заходів:

– модернізація змісту навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки питаннями кінезіологічної спрямованості (упроваджено навчальний посібник «Теоретичні основи моделювання в біомеханіці», що надає майбутнім фахівцям з ФКиС можливість навчатися рухам із застосуванням основних біомеханічних положень, поліпшувати рухові програми та сприяти збереженню здоров'я та створення умов безпеки у процесі занять фізичною

культурою в школі, при виконанні спортивно-тренерської роботи та фізичній реабілітації хворих та спортсменів);

- упроваджено форми (лекція з аналізом конкретних ситуацій, лекція-візуалізація, лекція-конференція, семінари, практичні заняття, майстер-класи, тренінги, самостійна робота), методи (пояснювально-ілюстративний, монологічно-проблемний, евристична бесіда, інтерактивні технології, методи навчання руховим діям) та навчально-методичне забезпечення професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту на засадах кінезіології, зокрема комплекси фізичних вправ, навчально-методичний Інтернет-ресурс, комп'ютерний практикум з дисципліни біомеханіка та використано соціальні Internet-мережі;

- проведено дослідно-експериментальну перевірку запропонованої моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Статистичний аналіз та узагальнення отриманих результатів педагогічного експерименту підтвердили ефективність моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з ФКіС на рівні значущості 0,05 (табл. 1).

Наприкінці експерименту в ЕГ кількість осіб, які показали результативний рівень сформованості кінезіологічної компетентності за показником «Обсяг кінезіологічних знань», збільшилася на 26,62%. Це означає, що студенти ЕГ мають статистично вищий рівень професійних кінезіологічних знань.

Результативний рівень сформованості кінезіологічної компетентності за показником «Обсяг кінезіологічних умінь» у студентів ЕГ збільшився на 20,96% проти 6,87% у КГ. В обох групах зафіксовано достовірний приріст результату сформованості кінезіологічної компетентності за показником «Володіння методикою навчання руховим діям» техніко-операційного критерію у майбутніх фахівців ФКіС: 23,38% у ЕГ проти 5,35 у КГ, що свідчить про вищий рівень сформованості умінь пояснювати та ілюструвати рухові дії під час здійснення професійної діяльності у студентів ЕГ.

За показником «Потреба у досягненнях» особистісного критерію спостерігається збільшення кількості студентів, які мають результативний рівень в ЕГ на 39,51%. Також спостерігалась статистично достовірна відмінність значень в ЕГ у порівнянні з КГ щодо позитивної динаміки кількості студентів за рівнями за показником «Мотивація до рухових видів діяльності»: результативний рівень сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту констатовано у 30,64% осіб ЕГ. Відповідно, відбулося більш якісне формування у студентів ЕГ мотиваційної основи їх навчальної діяльності, усвідомлення ролі і значення кінезіології у розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, розвиток пізнавального інтересу, потреб формування кінезіологічної компетентності, професійних орієнтацій та ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, розуміння важливості неперервного та системного підвищення рівня професійної майстерності впродовж життя.

Динаміка рівнів сформованості кінезіологічної компетентності фахівців з фізичної культури і спорту в ЕГ і КГ

Рівні	Контрольна група (КГ, n = 131)					Експериментальна група (ЕГ, n = 124)					Різниця χ^2 ем. наприкінці (різниця КГ та ЕГ)
	Початок експерименту		Наприкінці експерименту		Різниця	Початок експерименту		Наприкінці експерименту		Різниця	
	осіб	%	осіб	%		осіб	%	осіб	%		
Показник «Обсяг кінезіологічних знань» предметно-знаннявого критерію											
Реконструк.	62	47,33	39	29,77	-17,56	57	45,97	15	12,10	-33,87	13,37
Базовий	55	41,98	66	50,38	8,40	54	43,55	63	50,81	7,26	
Результат.	14	10,69	26	19,85	9,16	13	10,48	46	37,10	26,62	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 5,32					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 35,78					
Показник «Обсяг кінезіологічних умінь» техніко-операційного критерію											
Реконструк.	55	41,98	38	29,01	-12,97	53	42,74	24	19,35	-23,39	10,90
Базовий	51	38,93	59	45,04	6,11	50	40,32	53	42,74	2,42	
Результат.	25	19,08	34	25,95	6,87	21	16,94	47	37,90	20,96	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 7,06					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 25,05					
Показник «Володіння методикою навчання руховим діям» техніко-операційного критерію											
Реконструк.	91	69,47	53	40,46	-29,01	81	65,32	15	12,10	-53,22	19,8
Базовий	33	25,19	64	48,85	23,06	36	29,03	73	58,87	29,84	
Результат.	7	5,34	14	10,69	5,35	7	5,65	36	29,03	23,38	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 6,13					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 38,11					
Показник «Потреба у досягненнях» особистісного критерію											
Реконструк.	73	55,73	49	37,40	-18,33	67	54,03	29	23,39	-30,68	8,18
Базовий	39	29,77	55	41,98	12,21	42	33,87	31	25,00	-8,87	
Результат.	19	14,50	27	20,61	6,11	15	12,10	64	51,61	39,51	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 19,20					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 43,43					
Показник «Мотивація до рухових видів діяльності» особистісного критерію											
Реконструк.	69	52,67	38	29,01	-23,66	65	52,42	20	16,13	-36,29	10,82
Базовий	51	38,93	71	54,20	15,27	49	39,52	66	53,23	13,71	
Результат.	11	8,40	22	16,79	8,39	10	8,06	38	30,64	22,58	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 5,88					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 29,16					
Показник «Вольова регуляція» особистісного критерію											
Реконструк.	78	59,54	47	35,88	-23,66	71	57,26	24	19,35	-37,91	9,16
Базовий	47	35,88	72	54,96	19,08	45	36,29	74	59,68	23,39	
Результат.	6	4,58	12	9,16	4,58	8	6,45	26	20,97	14,52	
Різниця	χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 6,80					χ^2 ем. у групі (початок-кінець) = 24,17					

Примітка: $\chi^2_{\text{крит.}} = 5,99$.

За показником особистісного критерію «Вольова регуляція» у студентів ЕГ також відбулося достовірне покращення результатів завдяки ефективному формуванню професійної самосвідомості та особистісно значущих якостей (сила волі, енергійність, наполегливість, витримка тощо).

Таким чином, у третьому розділі дисертації представлено вирішення четвертого завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано розв'язання наукової проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки. Узагальнення результатів здійсненого дослідження дало підстави сформулювати такі **висновки**.

1. Визначено, що передумовами розбудови системи професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти України є соціальний запит на якість та асортимент фізкультурно-оздоровчих послуг, популяризація новітніх видів рухової активності, їх різноманітність, і водночас відсутність ефективних моделей професійної підготовки, зорієнтованих на формування кінезіологічної компетентності, що ґрунтується на об'єктивних (механічних) закономірностях рухової активності. З'ясовано, що поза увагою дослідників залишаються питання щодо раціоналізації рухової діяльності людини як складної взаємодії елементів багатоланкової мобільної біосистеми, проблема формування специфічних кінезіологічних компетентностей у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

2. Кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є складовою професійної компетентності та тлумачиться як інтегральна особистісна якість, що формується у процесі професійної підготовки фахівця з ФКіС і поєднує ціннісні поведінкові установки, прагнення до фізичного розвитку і саморозвитку, спеціальні кінезіологічні знання, професійні кінезіологічні вміння, навички, здібності, які забезпечують якісне виконання професійних завдань і сприяють підтримці й зміцненню здоров'я людини.

Формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є динамічний процес якісних і кількісних особистісних змін у майбутніх фахівців ФКіС, що відбуваються за умов їх мотивації на формування кінезіологічної компетентності як професійно пріоритетної у професійній діяльності, зорієнтований на опанування спеціальних кінезіологічних знань і вмінь. Результатом такого формування є цілісне особистісне утворення, яке забезпечує ефективне вирішення професійних завдань майбутніми фахівцями ФКіС.

В якості структурних компонентів кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту виокремлено гносеологічний компонент (сприйняття, осмислення і відображення кінезіологічних знань, а також біомеханічне моделювання рухової активності); праксеологічний компонент (кінезіологічні уміння і досвід самостійного застосування кінезіологічних засобів у навчальній і начально-тренувальній та позанавчальній діяльності, здатність до навчання рухових дій та їх корекції); поведінковий компонент (професійні мотиви, позиції, установки, цінності, прагнення досконалості професійної діяльності у формуванні рухових дій, професійні навички для педагогічної взаємодії, адекватної оцінки процесу і результату своєї діяльності, власних професійних можливостей).

До критеріїв сформованості кінезіологічної компетентності віднесено предметно-знаннявий, техніко-операційний і особистісний з показниками:

обсяг кінезіологічних знань, обсяг кінезіологічних умінь, володіння методикою навчання руховим діям, мотивація до професійної діяльності фахівця ФКіС, потреба у досягненнях, волюва регуляція, завдяки яким визначаються рівні сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту (реконструктивний, базовий, результативний).

3. У роботі теоретично обґрунтовано модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, яка базується на професіографічному, аксіологічному, системному, праксеологічному, особистісному, інтегративному, компетентнісному підходах та принципах кінезіології (функціонального аналізу рухових дій, структурності побудови системи рухів, цілісності дії, свідомої цілеспрямованості системи рухів) і принципах урахування основ кінезіології у процесі професійної діяльності фахівців з фізичної культури і спорту (кінезіологічної спрямованості, циклічності та безперервності, ефективності спортивної техніки та педагогічної майстерності, соціокультурної спрямованості, педагогічної доцільності застосування ІТ).

Ефективність формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту забезпечується модернізацією професійної підготовки через збагачення змісту професійних дисциплін питаннями кінезіологічної спрямованості, зокрема з біокінематики, біодинаміки, механічних властивостей біосистем, енергетичних характеристик, удосконалення форм, методів та засобів, серед яких свою доцільність підтвердили авторські комп'ютерні програми та навчальний посібник, зорієнтовані на формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі професійної підготовки.

4. Результати експериментальної перевірки ефективності моделі формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки на рівні значущості 0,05 підтвердили її ефективність: на основі критерію Пірсона було підтверджено істотні позитивні зрушення між рівнями сформованості кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту контрольної та експериментальної груп. Найбільшій динаміки набув показник «Потреба у досягненнях» особистісного критерію та «Обсяг кінезіологічних знань» предметно-знаннєвого критерію (39,51% та 26,62% відповідно) на результативному рівні.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Перспективи для подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми розвитку кінезіологічної компетентності у процесі виробничої практики, в умовах неформального та інформального навчання, із залученням технологій e-learning та m-learning.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальні посібники

1. Ашанин В.С., Басенко Е.В., Петренко Ю.І. Теоретические основы моделирования в биомеханике: учебное пособие. Харьков : ХГАФК, 2011. 124 с.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. Ашанин В.С., Петренко Ю.І. Биомеханические проблемы формирования и совершенствования спортивно-технического мастерства. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. Чернігов : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2010. Вип. 81. С. 550-554.

3. Filenko L., Ashanin V., Basenko O., Petrenko Y., Poltoratska G., Tserkovna O., Kalmykova Y., Kalmykov S., Petrenko Y. Teaching and learning informatization at the universities of physical culture. *Journal of Physical Education and Sport*. 2017. № 17(4). P. 2454-2461. (Scopus)

4. Ашанин В.С., Петренко Ю.І., Басенко О.В. Щодо формування логіки системного підходу при викладанні біомеханіки. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. Чернігів : ЧНПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2017. Вип. 147. Т. 1. С. 3-6.

5. Петренко Ю.І. Основні структурні компоненти кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2018. №5 (79). С.184-199.

6. Петренко Ю.І. Теоретичні основи формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту засобами інформаційних технологій. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2018. Вип. 1. Ч.2. С.22-25.

Авторські свідоцтва

7. А.с. № 38617, Україна. Комп'ютерна програма «Точність» / В.С. Ашанин, П.П. Голосов, Ю.І. Петренко. Опубл. 20.06.2011.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Ашанин В.С., Голосов П.П., Горбатенко Ю.І. Компьютерная диагностика точности двигательных действий спортсмена. *Олімпійський спорт і спорт для всіх : матеріали Міжнародного наукового конгресу (м. Київ, 5-8 жовтня 2010 р.)*. Київ, 2010. С. 533.

9. Ашанин В.С., Друзь В.А., Петренко Ю.І., Пугач Я.І. Основные положения, определяющие организацию выполнения сложнокоординированной двигательной деятельности. *Образование и наука на XXI век: материалы за VIII Международна научна практична конференция (м. Софія, Болгарія, 17-25 жовтня 2012 р.)*. Софія, 2012. Т. 49. С. 41-51.

10. Петренко Ю.І., Ашанин В.С. Важливість викладання курсу біомеханіка при підготовці фахівців з фізичної культури і спорту. *Фізична культура, спорт та здоров'я : стан і перспективи в умовах сучасного українського державотворення в контексті 25-річчя незалежності України : матеріали XVI*

Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8-9 грудня 2016 р.). Харків : ХДАФК, 2016. С. 318-321.

11. Петренко Ю.І. Використання принципів біомеханіки при формуванні рухової компетенції майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії : біомеханічні, психофізіологічні та метрологічні аспекти : матеріали I Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Київ, 17 травня 2018 р.). Київ, 2018. С. 160-162.

Опубліковані наукові праці, які додатково відбивають наукові результати дисертації

12. Ашанін В.С., Басенко О.В., Горбатенко Ю.І. Методичний посібник з біомеханіки (лабораторний практикум). Харків : ХДАФК, 2010. 48 с.

13. Ашанин В.С., Петренко Ю.І., Басенко Е.В. Методические рекомендации для проведения практических работ по дисциплине биомеханика. Харьков : ХГАФК, 2017. 96 с.

14. Филенко Л.В., Горбатенко Ю.І. Компьютерные обучающие программы при самостоятельной подготовке студентов высших учебных заведений физической культуры. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. Київ: НУФВСУ, 2008. № 4. С. 70-73.

15. Горбатенко Ю.І. Вдосконалення самостійної підготовки студентів вищих навчальних закладів фізичної культури засобами інформаційних технологій. *Збірник наукових праць, Харківський національний автомобільно-дорожній університет*. Харків: ХНАДУ, 2008. С. 116-118.

16. Ашанин В.С., Голосов П.П., Горбатенко Ю.І. Компьютерные технологии диагностики точности двигательных действий спортсменов. *Физическое воспитание студентов: научный журнал*. Харьков, 2010. № 2. С. 11-13.

17. Ашанин В.С., Петренко Ю.І., Басенко Е.В., Пугач Я.І. Непрямые методы оценки биокинематических характеристик в сложнокоординированных движениях. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2012. № 5. С. 81-86.

18. Петренко Ю.М., Петренко Ю.І., Дудник Ю.Н., Чернышев В.А. Особенности преподавания мини-футбола у студентов технических и гуманитарных специальностей в высших учебных заведениях. *Физическое воспитание студентов : научный журнал*. Харьков, 2012. № 04. С. 108-110.

19. Петренко Ю.І., Тимошенко О.М. Особливості використання мобільних пристроїв у навчальному процесі ВНЗ фізичної культури. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту : збірник наукових праць*. Харків : ХДАФК, 2017. Вип. 1. С. 75-77.

20. Петренко Ю.І. Інформаційна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури як складова їх професійної підготовки. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту : збірник наукових праць*. Харків : ХДАФК, 2018. Вип. 2. С. 83-86.

АНОТАЦІЇ

Петренко Ю.І. Формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Харківська державна академія фізичної культури, Харків, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, 2019.

У дисертації подано теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки. Розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у процесі їх професійної підготовки, яка ґрунтується на комплексі методологічних підходів (професіографічного, аксіологічного, системного, праксеологічного, особистісного, інтегративного, компетентнісного) та сукупності загальнодидактичних і специфічних принципів (принципи науки кінезіології та принципи врахування основ кінезіології у процесі професійної діяльності фахівців з фізичної культури і спорту); уточнено змістові характеристики понять «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (складова професійної компетентності, інтегральна особистісна якість, яка формується у процесі професійної підготовки фахівця з ФКіС та відображає ціннісні поведінкові установки, прагнення до фізичного розвитку і саморозвитку, спеціальні кінезіологічні знання, професійні кінезіологічні вміння, навички, здібності, які забезпечують якісне виконання професійних завдань і сприяють підтримці і зміцненню здоров'я людини), «формування кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту» (динамічний процес якісних і кількісних особистісних змін у майбутніх фахівців ФКіС, що відбуваються за умов їх мотивації на формування кінезіологічної компетентності як професійно пріоритетної у професійній діяльності та зорієнтований на опанування спеціальних кінезіологічних знань і вмінь).

Ключові слова: кінезіологічна компетентність, професійна підготовка, фахівці з фізичної культури і спорту, модель формування кінезіологічної компетентності.

Петренко Ю.И. Формирование кинезиологической компетентности будущих специалистов по физической культуре и спорту в процессе их профессиональной подготовки. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Харьковская государственная академия физической культуры, Харьков, Сумский государственный педагогический университет имени А.С.Макаренка, Сумы, 2019.

В диссертации представлено теоретическое обобщение и практическое решение проблемы формирования кинезиологической компетентности будущих специалистов по физической культуре и спорту в процессе их профессиональной подготовки. Разработана и теоретически обоснована модель формирования кинезиологической компетентности будущих специалистов по физической культуре и спорту в процессе их профессиональной подготовки, основанная на комплексе методологических подходов (профессиографического, аксиологического, системного, праксиологического, личностного, интегративного, компетентностного) и совокупности общедидактических и специфических принципов (принципы кинезиологии и принципы учета основ кинезиологии в процессе профессиональной деятельности специалистов по физической культуре спорта); уточнены содержательные характеристики понятий «кинезиологическая компетентность будущих специалистов по физической культуре и спорту».

Ключевые слова: кинезиологическая компетентность, профессиональная подготовка, специалисты по физической культуре и спорту, модель формирования кинезиологической компетентности.

Petrenko Yu.I. Formation of competence in kinesiology of future specialists in physical culture and sports in the process of their professional training.— Qualification scientific work published in manuscript form.

The thesis on competition of a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 «Theory and methods of professional education». – Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, 2019.

In the dissertation the theoretical generalization and practical substantiation of the model of formation of competence in kinesiology of future specialists in physical culture and sport in the course of their professional training are given.

We consider the competence in kinesiology of future specialists in physical culture and sports as a component of their professional competence characterized by a complex system of organization of knowledge, skills and experience, experience, personal qualities and professional values and manifests itself as the ability of the individual to organize motor activity, both own and other persons, through various forms and means of physical and sports activities, which promote the maintenance and strengthening of human health.

Under the formation of the competence in kinesiology of future specialists in physical culture and sports, we understand the purposeful process of influencing the system of motives and values of the individual with the aim of mastering the totality of theoretical knowledge, practical skills and abilities of independent study of physical exercises and improvement of motor actions, as well as substantiation of individual rational models of motor activity and pedagogical means and programs for training motor actions and their correction and development necessary during the professional activity of the person qualities.

As structural components of the competence in kinesiology of future specialists in physical culture and sports, we isolate the epistemological component (perception,

reflection and reflection of knowledge of kinesiology, as well as biomechanical modeling of motor activity); a praxeology-component (skills in kinesiology and experience of independent use of means in kinesiology in educational and initial-training and extracurricular activities); social-behavioral component (professional motives, positions, installations, values, aspiration for perfection of professional activity in the formation of motor actions); methodical component (professionally necessary personal qualities for pedagogical interaction, adequate assessment of the process and the result of their activities, their own professional ability, the ability to construct a pedagogical process of training motor actions and their correction).

Their indicators were the volume of knowledge of kinesiology; motor abilities; motivation for the professional activity of the specialist of FC&S, the need for achievements; volitional regulation, possession of teaching methods for motor activity. The generalization of the obtained results confirmed the achievement of the purpose of the dissertation research, the fulfillment of its tasks and the reliability of the hypothesis at the level of significance of 0.05.

Key words: professional training, specialists in physical culture and sports, competence in kinesiology, model of forming competence in kinesiology.